

The Effect of Problem-Solving Technique with Six Thinking Hats Technique on Creativity and Caring Behavior

Sheida Rafezadeh Gharrehtapeh¹, Azam Hajibeglo², Soudabeh Aloustani^{3*}

1- MSc in Nursing ,Health Management and Social Development Research Center, Golestan university of medical sciences, Gorgan, Iran. ORCID: 0000-0002-5167-887X

2- MSc in Nursing, School of Nursing and Midwifery, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran. ORCID: 0000-0002-2896-4958

3- Instructor, Dept. of Medical Surgical Nursing, School of Medical Sciences, Aliabad Katoul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katoul, Iran. ORCID: 0000-0002-7979-344X

***Corresponding author:** Soudabeh Aloustani, Instructor, Dept. of Medical Surgical Nursing, School of Medical Sciences, Aliabad Katoul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katoul, Iran.

Email: S_aloustani@aliabadiau.ac.ir

Received: 6 June 2022

Revised: 20 Feb 2023

Accepted: 25 Feb 2023

Abstract

Introduction: The six thinking hats technique is one of the problem-solving methods that can be used to identify problems, and solutions, and discover ideas that are being ignored by a group. The aim of this study was to investigate the effect of the problem-solving method with the technique of six thinking hats on the creativity and caring behavior of nurses working in the emergency department of Baqiyatallah Al-Azam Aliabad Katoul Hospital in 2019.

Methods: This quasi-experimental study with a one-group pre-test-post-test design was performed on 40 nurses of the emergency department of Baqiyatallah Hospital in Aliabad Katoul by census method. Then, the studied nurses received training in creativity and caring behavior with the method of six thinking hats in 2 sessions of 8 hours in 4 groups of 10 people for two consecutive days. Data were collected using questionnaires of demographic characteristics, Torrance creativity, and caring behavior and entered in SPSS20 software, then it was analyzed with paired t-tests, multivariate covariance analysis, and Pearson correlation at a significance level of $p < 0.05$.

Results: The mean and standard deviation of creativity before the intervention was 127.91 ± 6.61 and after the intervention was 144.37 ± 16.12 and the mean and standard deviation of caring behavior before the intervention was 160.17 ± 9.53 and after the intervention was 177.28 ± 20.30 , which had a statistically significant difference ($p < 0.001$). Also, according to the significance level of less than 5% of Pearson's correlation test, it can be said that there was a significant correlation between creativity and the caring behavior of nurses ($r = 0.799$, $p < 0.001$).

Conclusions: Using the six thinking hats method had an effect on the creativity and caring behavior of nurses. Putting the training of problem-solving methods in patient care intervention programs and teaching nurses can increase the creative skills of nurses and their performance level.

Keywords: Creativity, Caring Behaviors, Problem Solving, six hat technique, Thinking.

Issn/ © 2023 The Authors. Published by Iranian Nursing Association. This is an open access article under the CC BY license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Rafezadeh Gharrehtapeh S, Hajibeglo A, Aloustani S. The Effect of Problem Solving Technique with Six Thinking Hats Technique on Creativity and Caring Behavior.

Journal of Nursing Education (JNE) May-June 2023. P: 92-100 [Persian].

تاثیر روش حل مشکل با فن شش کلاه تفکر بر خلاقیت و رفتار مراقبتی پرستاران

شیدا رفیع زاده قره تپه^۱، اعظم حاجی بگلو^۲، سودابه آلoustani^{۳*}

۱- کارشناس ارشد پرستاری، مرکز تحقیقات مدیریت سلامت و توسعه اجتماعی، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران.

ORCID: 0000-0002-5167-887x

۲- کارشناسی ارشد پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.

ORCID: 0000-0002-2896-4958

۳- مربی، گروه آموزشی پرستاری داخلی جراحی، دانشکده علوم پزشکی، واحد علی آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی آباد کتول، ایران.

ORCID: 0000-0002-7979-344x

* نویسنده مسئول: سودابه آلoustani، مربی، گروه آموزشی پرستاری داخلی جراحی، دانشکده علوم پزشکی، واحد علی آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی آباد کتول، ایران.

ایمیل: S_aloustani@aliabadiau.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۳/۱۶

تاریخ بازبینی: ۱۴۰۱/۱۲/۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۶

چکیده

مقدمه: تکنیک شش کلاه تفکر یکی از روش‌های حل مسئله است که می‌تواند برای یافتن راه حل‌ها و کشف ایده‌هایی جدید، مورد استفاده قرار گیرد. این مطالعه با هدف تاثیر روش حل مشکل با فن شش کلاه تفکر بر خلاقیت و رفتار مراقبتی پرستاران شاغل در بخش اورژانس بیمارستان بقیه‌الله اعظم علی آباد کتول در سال ۱۳۹۸ انجام گرفت. **روش کار:** این مطالعه نیمه تجربی با طرح تک‌گروهی پیش‌آزمون-پس‌آزمون بر روی کلیه پرستاران بخش اورژانس (۴۰ نفر) به شیوه سرشماری انجام شد. سپس پرستاران، آموزش در زمینه خلاقیت و رفتار مراقبتی به روش شش کلاه تفکر را طی ۲ جلسه ۸ ساعته در ۴ گروه ۱۰ نفره در دو روز متوالی دریافت نمودند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه‌های مشخصات دموگرافیک، خلاقیت تورنس و رفتار مراقبتی جمع‌آوری و در نرم افزار spss20 وارد، سپس با آزمون‌های آماری تی زوجی، تحلیل کوواریانس چند متغیره و همبستگی پیرسون در سطح معنی داری $p < 0.05$ تجزیه تحلیل شد.

یافته‌ها: میانگین و انحراف معیار خلاقیت قبل از مداخله $127/91 \pm 6/61$ و بعد از مداخله $16/12 \pm 144/37$ و میانگین و انحراف معیار رفتار مراقبتی قبل از مداخله $9/53 \pm 160/17$ و بعد از مداخله $20/30 \pm 177/28$ بود که اختلاف معنی داری وجود داشت ($P < 0.001$). همچنین با توجه به سطح معنی داری کمتر از ۵ درصد آزمون همبستگی پیرسون می‌توان گفت بین خلاقیت و رفتار مراقبتی پرستاران همبستگی معنی داری وجود داشت ($r = 0.799, p < 0.001$).

نتیجه‌گیری: استفاده از روش شش کلاه تفکر بر خلاقیت و رفتار مراقبتی پرستاران تاثیر داشت. قراردادن آموزش روش‌های حل مسئله در برنامه‌های مداخلاتی مراقبت از بیماران و آموزش به پرستاران می‌تواند مهارت‌های خلاقانه پرستاران و سطح عملکردی آنان را افزایش دهد.

کلیدواژه‌ها: خلاقیت، رفتار مراقبتی، حل مشکل، فن شش کلاه تفکر.

مقدمه

شده پیشین نیست، بلکه فرایندی است که یادگیری جدیدی را فراهم می‌کند [۱]. با توجه به این که حل مسئله به عنوان یک مهارت حیاتی برای زندگی در عصر حاضر است. لذا در اغلب جوامع همه بر این باورند که باید بر افزایش

حل مساله فرایندی است که در آن، فراگیر اصول یاد گرفته شده پیشین را در هم می آمیزد تا بتواند مساله جدیدی را حل کند. بدین ترتیب حل مساله، فقط کاربرد اصول یاد گرفته

مهارت های حل مسئله تاکید شود [۲]. از طرفی با توجه به اینکه ضعف در حل مسئله با مجموعه ای از مشکلات بالینی ارتباط دارد [۳]. بنابراین می توان گفت روش آموزش بر پایه حل مشکل باعث افزایش آموزش عمیق، کاهش آموزش سطحی و عملکرد بهتر در آزمون ها می شود [۴]. می توان به آموزش فن شش کلاه تفکر دوبونو اشاره کرد که در آن به بررسی مسائل از جنبه ها و ابعاد مختلف اشاره شده که موجب افزایش گرایش به تفکر انتقادی یعنی تعلیق در قضاوت و بررسی تمام جوانب مشکل یا موضوع و سپس تصمیم گیری در خصوص باور به آن یا انجام آن می گردد [۵]. در همین زمینه، می توان یکی از مهارت های اساسی در حل مشکلات و مسائل پیش آمده برای پرستاران به خلاقیت اشاره کرد. ارزیابی بیمار، مراقبت و راههای جدید نگهداری و محافظت از بیمار و صدمه دیدگان و اتخاذ تصمیمات صحیح در محیط های بیمارستانی نیازمند بکارگیری عنصر خلاقیت می باشد [۶].

در جوامع امروزی تلاش می شود تمام افراد به خودشکوفایی رسیده و توانایی های بالقوه خود را فعالیت بخشند، در واقع تغییرات به شیوه خلاقیت و نوآوری برای رشد جوامع ضروری به نظر می رسد [۷]. رابینز خلاقیت را به معنای توانایی ترکیب ایده ها در یک روش منحصر به فرد یا ایجاد پیوستگی بین ایده ها بیان می کند [۸].

خلاقیت جزء ضروری مراقبت های پرستاری است و به عنوان یکی از اولویت ها در آموزش پرستاران مطرح است [۹]. پرستاران بالینی از بیمار با زمینه ها و شرایط بهداشتی متفاوت مراقبت می نمایند و اغلب با شرایط غیر منتظره در محیط کار مواجه می گردند، بنابراین، ضروری است فراتر از انجام روزمره کارهای پرستاری عمل نموده و مهارت های تفکر خلاق را برای اتخاذ تصمیمات سودمند کسب نمایند [۱۰]. پرستاران حرفه ای نیازمند توسعه مهارت های تفکر خود هستند و در حل مشکل به صورت انعطاف پذیر، اختصاصی، متمایز و مختص موقعیت رفتار می نمایند [۱۱]. رفتار مراقبتی پرستار، نگرانی اصلی در مراقبت پرستاری با کیفیت بالا است [۱۲].

تجزیه و تحلیل درک پرستاران از رفتارهای مراقبتی، به مدیران پرستاری این امکان را می دهد برای رفع تمام نیازهای بیمار، با دید باز، برنامه ریزی کنند [۱۳]. رفتارهای مراقبتی ترکیبی از عملکردها و نگرش های هدفمند پرستاری است که ناراحتی های بیمار را تسکین

داده، نیازهای پیش بینی شده آنان را برطرف می سازد. همچنین رفتار مراقبتی، نشان دهنده نگرانی در مورد آسایش بیمار است و شایستگی حرفه ای را به بیمار انتقال می دهد [۱۴]. در مطالعه بالجانی (۱۳۹۰) بالاترین امتیاز رفتار مراقبتی مربوط به نوشتن گزارش پرستاری و کمترین امتیاز مربوط به کمک به بیمار در فعالیت های روزانه بود و همچنین احساس مسئولیت در قبال بیمار، حس موفقیت شخصی ناشی از حرفه پرستاری، اعتقاد به انجام دادن کار با کیفیت در مراقبت و مشکلات شخصی در رفتارهای مراقبتی به طور معنی دار دخالت داشت [۱۳].

رفتارهای مراقبتی دربرگیرنده اقدامات و رفتارهایی است که توسط پرستاران برای ارائه مراقبت فیزیکی و عاطفی به بیمار، ارائه می شود و به مدد همین اقدامات، احساس ایمنی و امنیت در بیمار تقویت شده و سیر بیماری کوتاه تر می شود [۱۵]. رفتارهای مراقبتی در بین پرستاران، کیفیت مراقبت پرستاری آن ها را تحت تاثیر قرار می دهد [۱۶]. کیفیت مراقبت های پرستاری از دغدغه های اصلی مدیران پرستاری است [۱۷]. پرستاری، حرفه ای پویا و کاربردی است که اغلب با شرایط غیر منتظره ای مواجه و درگیر مراقبت از بیمار با شرایط مختلف و پیچیده است، لذا پرستاران باید فراسوی مسیر عادی ارائه مراقبت گام بردارند و در جهت تصمیم گیری هر چه بهتر، تفکر خلاق خود را پرورش دهند [۹]. در این صورت پرستارانی که تفکری خلاق و همراه با نوآوری ارائه دهند، در سیستم مراقبت بهداشتی بسیار ارزشمندند، خلاقیت در ارائه مراقبت جامع و منحصر به فرد، برای بیمار سودمندی بسیاری دارد، بویژه زمانی که راه حل تعریف شده ای برای مشکل او، وجود نداشته باشد. پرستاران خلاق مراقبتی را ارائه نمی دهند که بیمار را بسیار شخصی و منحصر به موقعیت خود درک می کند [۱۸]. بنابراین با توجه به اهمیت این مهارت، رشد آن در عرصه فعالیت های پرستاری به نظر می رسد که در کشورمان به عنوان یک مسئله ضروری و پایه ای آن گونه که باید در طی مراحل تحصیلی به آن توجه نمی گردد که نتیجه آن برخورداری از سطوح پایین تر این مهارت میان پرستاران کشورمان نسبت به سایر کشورها بوده است که باید به آن توجه و در جهت رفع آن برنامه ریزی گردد [۱۹]. به دلیل آن که خلاقیت به عنوان جزئی از صلاحیت های اساسی حرفه ای می تواند در طول زمان از طریق آموزش کسب شده و پرورش یابد؛ از اینرو؛ توجه به وضعیت موجود

گویه)، دانش و مهارت حرفه ای (۴ گویه) می باشد. هر گویه بر اساس طیف لیکرت شش بخش بوده و از هرگز (امتیاز یک) تا همیشه (امتیاز شش) رتبه بندی می شود. حداقل نمره پرسشنامه رفتارهای مراقبتی ۴۲ و حداکثر ۲۵۲ است.

ضریب پایایی پرسشنامه خلاقیت تورنس در پژوهش دهقانی و همکاران (۱۳۹۲) با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۶ به دست آمد که نشان دهنده پایایی مطلوب این ابزار می باشد. همچنین پایایی این پرسشنامه با روش آزمون-آزمون مجدد در مولفه سیالی، بسط، ابتکار و انعطاف پذیری به ترتیب ۰/۲۳، ۰/۴۴۴، ۰/۶۱۴ و ۰/۵۹۵ به دست آمد که این ضرایب در سطح ۵ درصد معنی دار می باشد [۶]. پرسشنامه رفتار مراقبتی توسط رفیعی و همکاران در سال ۲۰۰۷ به فارسی ترجمه و روایی و پایایی آن تایید شد [۲۲]. در مطالعه امیری و همکاران (۱۳۹۶) نیز آلفای کرونباخ ۰/۸۹ بدست آمده است [۲۳].

قبل از انجام کار پژوهشگر توضیح مختصری در مورد جلسات آموزشی ارائه داد. برای انجام این مطالعه، آموزش پرستاران مورد مطالعه در سالن کنفرانس بیمارستان بقیه...الاعظم علی آباد کتول در سال ۱۳۹۸ توسط پژوهشگر، طی ۲ جلسه ۸ ساعته در ۴ گروه ۱۰ نفره در دو روز متوالی و بصورت تدریس نظری همراه با کار گروهی بود و پیش آزمون و پس آزمون هم برگزار شد. کلاس ها در جلسه اول اصول و مبانی تفکر و مدل شش کلاه تفکر آموزش داده شد، در جلسه دوم به نحوه استفاده و تمرین مدل شش کلاه تفکر بر اساس همین مدل (جدول ۱) پرداخته شد. به منظور این که فرصت شرکت در کارگاه برای همه پرستاران بخش مورد نظر فراهم شود، همین برنامه در دو نوبت اجرا شد، پرستارانی که به دلیل مرخصی و یا اشتغال در شیفت های مختلف، قادر به شرکت در کارگاه آموزشی در نوبت اول نبودند، در دومین روز کارگاه شرکت نمودند. مطالب مورد بحث به صورت کتابچه آموزشی و پمفلت در اختیار پرستاران قرار گرفت. ۲ ماه پس از پایان جلسات آموزشی، پس آزمون گرفته شد و دوباره پرسشنامه ها توسط پرستاران تکمیل گردید و نتایج بدست آمده با نتایج قبلی مورد مقایسه قرار گرفت.

این مطالعه برگرفته از طرح پژوهشی نویسنده مسئول می باشد که با شناسه اخلاق IR.GOUMS.REC.1398.234 در دانشگاه علوم پزشکی گرگان تصویب گردید. به نمونه های مورد پژوهش، حق انتخاب شرکت یا عدم شرکت

و ارتقای آن ضروری است [۲۰].

در مجموع به دلیل آن که خلاقیت و رفتار مراقبتی به عنوان جزئی از صلاحیت های اساسی حرفه ای در اجتماع پرستاران می تواند در طول زمان از طریق آموزش کسب شده و پرورش یابد، از این رو توجه به وضعیت موجود و ارتقای آن ها ضروری است. لذا پژوهش حاضر با هدف بررسی تاثیر آموزش با روش حل مشکل با فن شش کلاه تفکر بر خلاقیت و رفتار مراقبتی پرستاران صورت گرفت.

روش کار

این پژوهش از نوع نیمه تجربی با طرح تک گروهی پیش آزمون-پس آزمون بود که به روش تمام شماری بر روی ۴۰ نفر از پرستاران بخش اورژانس بیمارستان بقیه...الاعظم علی آباد کتول در سال ۱۳۹۸ انجام شد. معیارهای ورود شامل تمایل پرستاران برای شرکت در پژوهش و داشتن مدرک حداقل کارشناسی پرستاری در نظر گرفته شد. پرستارانی که تمایل به شرکت کامل در کارگاه آموزشی مهارت های تفکر نداشتند وارد مطالعه نشدند. معیار خروج از مطالعه تکمیل ناقص پرسشنامه و عدم شرکت در جلسات در نظر گرفته شد. تعداد ۴۰ پرستاری که وارد مطالعه شدند به روش تمام شماری وارد مطالعه شدند. بدین منظور پرستاران اورژانس بیمارستان بقیه...الاعظم شهرستان علی آباد کتول که تمامی معیارهای ورود به مطالعه را دارا بودند، پس از کسب رضایت آگاهانه به عنوان نمونه پژوهش در نظر گرفته شدند.

ابزار پژوهش شامل پرسشنامه سه قسمتی دموگرافیک، خلاقیت تورنس و رفتار مراقبتی بود. مشخصات دموگرافیک شامل سن، جنس، سطح تحصیلات، سابقه خدمت در پرستاری، وضعیت استخدام، وضعیت تأهل، علاقمندی به رشته پرستاری، میانگین ساعات کار در ماه و نسبت پرستار به بیمار در نظر گرفته شد. پرسشنامه خلاقیت تورنس شامل ۶۰ سوال و ۴ بعد (سیاسی، انعطاف، ابتکار، بسط) را در بر می گیرد. پاسخ به این سوالات با توجه به سه گزینه نشان دهنده خلاقیت کم (نمره ۶۰)، متوسط (نمره ۱۲۰) و بالا (نمره ۱۸۰) نمره گذاری شد. پرسشنامه رفتار مراقبتی توسط wolf در سال ۱۹۸۱ با ۷۵ آیتم طراحی شد و در نهایت پس از تجدید نظر نهایی به ۴۲ گویه تقلیل یافت [۲۱]. این ابزار دارای ۴۲ گویه و پنج زیر مقیاس احترام قایل شدن برای دیگری (۱۲ گویه)، ارتباط و گرایش مثبت (۹

معیار) و آمار استنباطی (آزمون Paired-t برای مقایسه نمرات خلاقیت و رفتاری مراقبتی قبل و بعد از مداخله و آزمون MANCOVA برای مقایسه تاثیر متغیر مستقل با حذف اثر پیش آزمون) در نرم افزار SPSS نسخه ۲۰ در سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۵ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برای بررسی نرمال بودن توزیع داده ها، از آزمون Shapiro-Wilk استفاده گردید. آزمون شاپیرو با سطح معنی داری ۰/۲۲۶ با آماره ۰/۹۷۶ جهت خلاقیت و ۰/۲۹۷ با آماره ۰/۹۷۸ جهت رفتار مراقبتی نشان داد که توزیع نرمال می باشد.

در مطالعه داده شد و توضیح داده شد که در صورت عدم تمایل برای ادامه شرکت در مطالعه، می توانند بدون هیچ مشکلی از پژوهش خارج شوند. به واحدهای پژوهش، از نظر محرمانه بودن اطلاعات، دقت و امانت داری علمی در ثبت اطلاعات و آمار به دست آمده در زمان جمع آوری و تجزیه تحلیل آن ها، اطمینان داده شد. پس از توضیح هدف و نحوه انجام پژوهش به پرستاران، از آنان جهت شرکت در پژوهش دعوت به عمل می آمد و در صورت موافقت فرم رضایتنامه آگاهانه کتبی و شفاهی توسط ایشان تکمیل شد. داده ها با استفاده از آمار توصیفی (شامل میانگین و انحراف

جدول ۱. واقعیت های شش کلاه تفکر دوبونو [۲۴]

توضیحات	شش کلاه تفکر
کلاه سفید موضوعات و اشکال انفعالی را در بر می گیرد. با این کلاه، واقعیتها به شکل حقایق و آمار و وبدون هیچ گونه قضاوتی مورد کنکاش قرار می گیرند.	تفکر از نوع کلاه سفید (واقعیات)
کلاه قرمز بر بینش های هیجانی، ناگهان دریایی و جنبه های احساسی و غیر استدلالی تاکید می نماید. این کلاه ابزار مناسبی برای بیرون ریختن احساسات و هیجانات می باشد.	تفکر از نوع کلاه قرمز (احساسات)
با به سر گذاشتن این کلاه، جنبه های منفی ولی واقعی، محدودیتها، مشکلات، تنگناها و واقعیات بدبینانه مرتبط با یک پدیده یا موضوع بیان می شوند.	تفکر از نوع کلاه سیاه (محدودیتها)
با این کلاه، جنبه های مثبت و خوش بینانه ولی واقعی مرتبط با یک پدیده یا پدیده، بررسی می شوند.	تفکر از نوع کلاه زرد (منافع)
کلاه سبز برای بیان نظرات، ایده ها و راه حل های جدید و خلاقانه استفاده می شود.	تفکر از نوع کلاه سبز (خلاقیت)
کلاه آبی وظیفه مدیریت، کنترل و سازماندهی پنج تفکر دیگر را انجام می دهد. فرد با به سر گذاشتن این کلاه، اندیشه های دیگر افراد را ارزیابی و سازماندهی می کند.	تفکر از نوع کلاه آبی (مدیریت)

پرستاران بعد از جلسات روش حل مشکل با فن شش کلاه تفکر ۱۷۷/۲۸ و انحراف معیار ۲۰،۳۰ می باشد. آزمون تی با آماره ۱۰/۶۲۸ و سطح معنی داری آن کمتر از ۵ درصد نشان داد میزان رفتار مراقبتی پرستاران شاغل قبل و بعد از مداخله تفاوت معنی داری وجود داشت ($P < 0.001$).

نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که بین خلاقیت و رفتار مراقبتی پرستاران اورژانس بیمارستان بقیه... الاعظم علی آباد کتول همبستگی معنی داری وجود دارد ($P < 0.001$).

$$(I=0.799) \text{ (جدول ۴).}$$

جدول ۵ نشان می دهد که پس از حذف اثر پیش آزمون، با توجه به آماره F و سطح معنی داری کمتر از ۵ درصد، می توان گفت روش حل مشکل با فن شش کلاه تفکر بر خلاقیت و رفتار مراقبتی پرستاران شاغل اثر دارد. همچنین با توجه به آماره F، می توان گفت روش حل مشکل با فن شش کلاه تفکر اثر معنی داری بر خلاقیت پرستاران شاغل دارد ($F=14/61$). روش حل مشکل با فن شش کلاه تفکر اثر معنی داری بر رفتار مراقبتی پرستاران شاغل دارد ($F=11/64$) که نتایج مربوط به آن در جدول ۶ آمده است.

یافته ها

میانگین سنی نمونه ها $34/72 \pm 5/15$ بود که از مجموع ۴۰ نفر، تعداد ۶ نفر بین ۲۴-۲۹ سال (۱۵٪)، تعداد ۱۵ نفر بین ۳۰ تا ۳۴ سال (۳۷،۵٪)، تعداد ۱۳ نفر بین ۳۵ تا ۳۹ سال (۳۲،۵٪)، تعداد ۳ نفر بین ۴۰ تا ۴۴ سال (معادل ۷،۵٪)، تعداد ۳ نفر بیش از ۴۵ سال (معادل ۷،۵٪) می باشند. سایر مشخصات دموگرافیک در جدول شماره یک ارائه شده است (جدول ۱).

جدول ۲ نشان می دهد میزان خلاقیت پرستاران قبل از جلسات روش حل مشکل با فن شش کلاه تفکر $6/61 \pm 127/91$ و بعد از مداخله $16/12 \pm 144/37$ بود. آزمون تی با آماره $5/411$ و سطح معنی داری آن کمتر از ۵ درصد نشان داد میزان خلاقیت پرستاران شاغل قبل و بعد از مداخله تفاوت معنی داری وجود داشت ($P < 0.001$).

جدول ۳ نشان می دهد میزان رفتار مراقبتی پرستاران قبل از جلسات روش حل مشکل با فن شش کلاه تفکر $160/17$ و انحراف معیار $9/53$ می باشد. همچنین میزان رفتار مراقبتی

شیدا رفیع زاده قره تپه و همکاران

جدول ۱. مشخصات دموگرافیک پرستاران بیمارستان بقیه ... الاعظم شهرستان علی آباد کتول در سال ۱۳۹۸

مشخصات جمعیت شناختی	فراوانی	درصد
جنسیت	زن	۳۷
	مرد	۷/۵
وضعیت استخدام	رسمی	۲۹
	پیمانی	۵
	قراردادی	۳
وضعیت تاهل	مجرد	۳۶
	متاهل	۴
	انحراف معیار $\pm$ میانگین	
سن		$34/72 \pm 5/15$
سابقه خدمت در پرستاری بر حسب سال		$10/87 \pm 4/55$
ساعات کار در ماه		162 ± 3

جدول ۲. مقایسه میانگین میزان خلاقیت در پرستاران شاغل قبل و بعد از مداخله

متغیر	قبل از مداخله	بعد از مداخله	تفاضل میانگین خلاقیت	P-value
میانگین خلاقیت	$127/91 \pm 6/61$	$144/37 \pm 16/12$	$16/46 \pm 13/61$	$P < 0/001$

جدول ۳. مقایسه میانگین رفتار مراقبتی در پرستاران شاغل قبل و بعد از مداخله

متغیر	قبل از مداخله	بعد از مداخله	تفاضل میانگین رفتار مراقبتی	P-value
میانگین رفتار مراقبتی	$160/17 \pm 9/53$	$177/28 \pm 20/30$	$17/11 \pm 20/86$	$P < 0/001$

جدول ۴. همبستگی خلاقیت و رفتار مراقبتی

متغیر پیش بین	متغیر ملاک	ضریب همبستگی پیرسون	P-value
خلاقیت	رفتار مراقبتی	$0/799$	$P < 0/001$

جدول ۵. آماره چندگانه تحلیل کوواریانس

اثر	ارزش	F آماره	درجه آزادی اثر	درجه آزادی خطا	P-value
پیلایی	$0/295$	$7/751$	۲	۳۷	$0/002$
لاندای ویلکز	$0/705$	$7/751$	۲	۳۷	$0/002$
هاتلینگ	$0/419$	$7/751$	۲	۳۷	$0/002$
رُی	$0/419$	$7/751$	۲	۳۷	$0/002$

جدول ۶. آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیری برای مقایسه تاثیر متغیر مستقل با حذف اثر پیش آزمون

اثر	متغیرهای وابسته	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربع	F آماره	P-value
روش حل مشکل با فن	خلاقیت پرستاران	$250/8/74$	۱	$250/8/74$	$14/615$	$0/000$
شش کلاه تفکر	رفتار مراقبتی پرستاران	$2927/35$	۱	$2927/35$	$11/641$	$0/002$

حل مشکل با فن شش کلاه تفاوت معنی داری وجود داشت. بنابراین می توان گفت، بین خلاقیت و رفتار مراقبتی پرستاران همبستگی معنی داری وجود دارد. در راستای

بحث
یافته های پژوهش حاضر نشان داد که میزان خلاقیت و رفتار مراقبتی پرستاران شاغل قبل و بعد از جلسات روش

ابتکارِ مددکاران اجتماعی تأثیر گذاشت [۳۱]. Jorburom (۲۰۱۷) نیز به بررسی تأثیر برنامه آموزشی مبتنی بر روش شش کلاه تفکر بر نمرات انفرادی و کلی و مهارت های تفکر سطح عالی ۴۵ دانشجوی پرستاری دانشکده بین المللی کالج ترنته پرداختند و نتیجه گرفتند که نمرات پس از آزمون مهارت گروه آزمایشی بالاتر از نمره پیش آزمون می باشد [۳۲]. Soltani Azghan (۲۰۱۵) نشان دادند که روش شش کلاه تفکر در افزایش خلاقیت دانش-آموزان موثر بوده است [۳۳] که با نتایج مطالعه حاضر همسو است. احتمالاً دلیل افزایش خلاقیت را به استفاده از شکل ها و رنگ های متنوع در این روش تدریس اشاره نمود. در مقابل Kalelioglu (۲۰۱۴) نشان داد که بحث با تکنیک های مختلف آموزشی هیچ تفاوت قابل توجهی در گرایش های تفکر انتقادی ایجاد نکرد [۳۴] که با نتایج مطالعه حاضر ناهمسو است. شاید علت این تفاوت مربوط به برنامه های نظام آموزشی و شیوه های تربیتی نسبتاً متفاوت نسبت به چند سال گذشته باشد.

از آن جا که هر محققى در راستای انجام پژوهش خود ممکن است با محدودیت هایی مواجه شود، مطالعه حاضر نیز از این قاعده مستثنی نبوده است. محدودیت های که این پژوهش با آن همراه بود عبارتند از عدم تمایل به همکاری بعضی از پرستاران برای شرکت در پژوهش که با توضیح اهمیت این مطالعه آن ها را متقاعد کردیم تا پایان مداخله حضور داشته باشند. همچنین، عدم همکاری مسئولین بخش که با توافق مسئولین مربوطه در زمینه منافعی که طرح حاضر برای پرستاران خواهد داشت و ماهیت غیر تهاجمی مداخلاتی که در نظر گرفته شده است، مشکل حل شد.

نتیجه گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که استفاده از تکنیک شش کلاه تفکر جهت حل مسئله باعث افزایش خلاقیت پرستاران می شود و همچنین بر ارتقاء رفتار مراقبتی پرستاران تأثیر بسزایی دارد به گونه ای که فن شش کلاه تفکر به پرستاران اجازه می دهد از تفکر پیرامون یک بعد خاصی از یک مسئله یا موضوع خودداری نمایند و به ابعاد دیگر نیز توجه داشته باشند. در واقع، این روش جنبه ها و ابعاد اصلی تفکر را پوشش می دهد و نقشه های تفکر و اندیشه ورزی را به وجود می آورد. با توجه به اهمیت این

این پژوهش، یافته های Mostafa (۲۰۲۰) حاکی از آن است که بیشتر دانشجویان پرستاری با استفاده از مدل تفکر شش کلاه تشویق به ایجاد افکار مبتکرانه کردند و چارچوب استدلال انتقادی آنها بهبود یافت [۲۱]. Karadag و همکاران (۲۰۱۴) تحقیقی را به منظور بررسی دانش، رفتار و باورهاى ۶۹ دانشجوی سال دوم پرستاری در مورد موضوع سرطان سینه با روش آموزشی سخنرانی سنتی و روش شش کلاه تفکر انجام دادند. نتایج تحقیق آنها نشان می دهد که بین دانش و اعتماد به نفس دانشجویان قبل و بعد از مداخله با روش شش کلاه اختلاف معنی داری وجود دارد [۲۵]. نتایج مطالعه کیفی Dhanapal و همکاران (۲۰۱۴) با هدف تشویق استفاده از روش شش کلاه تفکر برای درک دلایل و میزان کاربرد آنها در کلاس زبان انگلیسی نشان می دهد که پاسخ های مرتبط با بکارگیری روش شش کلاه تفکر عموماً مثبت و عملی بوده است [۲۶]. Mohamed و همکاران (۲۰۱۶) تأثیر روش شش کلاه تفکر را روی تفکر خلاقانه و پیشرفت تحصیلی ۷۶ دانشجوی دختر (در مقایسه با شیوه های سنتی آموزش) در آموزش بهداشت و تناسب اندام با استفاده از طرح نیمه آزمایشی مورد بررسی قرار دادند و نتیجه گرفتند که نمره آزمون تفکر خلاقیت و پیشرفت تحصیلی دانشجویان در گروه آزمون به طور معناداری بالاتر از گروه کنترل است [۲۷]. Kaya (۲۰۱۳) در مطالعه خود، اثربخشی روش تدریس شش کلاه تفکر را پیرامون موضوع توسعه پایدار در کلاس جغرافیا (با استفاده از طرح شبه آزمایشی و روش کیفی مصاحبه) مطالعه نمود. نتایج مطالعه وی نشان داد که فنون آموزشی مبتنی بر روش شش کلاه تفکر، منجر به نتایج مثبت بیشتری در موفقیت فراگیران نسبت به سایر فنون تدریس ارائه شده در برنامه درسی شد [۲۸]. Hani و همکاران (۲۰۱۷) تأثیر روش شش کلاه تفکر و تفکر انتقادی را بر کارایی گفتاری و سخنرانی ۴۸ فراگیر زبان مطالعه نمودند و نتیجه گرفتند که گروه تیمار در بهبود عملکرد زبانی بهتر از گروه کنترل است [۲۹]. همچنین، برای بررسی اثربخشی تفکر انتقادی و حل مسئله در آموزش، Kivunja (۲۰۱۵) نتیجه گرفت که روش شش کلاه تفکر می تواند تأثیر قابل توجهی را روی تفکر انتقادی و حل مسئله دانشجویان ایجاد نماید [۳۰]. Azeez (۲۰۱۶) با بررسی تأثیر روش شش کلاه تفکر روی شایستگی و صلاحیت خلاقانه ۴۸ مددکار اجتماعی، نشان داد که درمان با روش شش کلاه تفکر به طور قابل توجهی بر مهارتهای

سپاسگزاری

بدین وسیله از کلیه پرستاران اورژانس بیمارستان علی آباد کتول و تمامی کسانی که ما را در انجام این مطالعه یاری رساندند، سپاسگزاری به عمل می آید.

تضاد منافع

بدینوسیله نویسندگان تصریح می نمایند که هیچگونه تضاد منافعی در خصوص پژوهش حاضر وجود ندارد.

References

1. Zhang A, Park S, Sullivan JE, Jing S. The effectiveness of problem-solving therapy for primary care patients' depressive and/or anxiety disorders: A systematic review and meta-analysis. *Journal of the American Board of Family Medicine*. 2018; 31(1): 139-150. <https://doi.org/10.3122/jabfm.2018.01.170270>
2. Habibi M. The effect of teaching problem-solving skill on the creativity and academic motivation of secondary school students. *Rooyesh-e-Ravanshenasi*. 2020; 9(1): 57-64. (Persian).
3. Mirzaee Reza, Raesi Z, Kazemi H. The effectiveness of anger management and problem solving training on reduction of depression in prisoners. *Sadra Medical sciences journal*. 2013; 2(1): 55-64 (Persian).
4. Khoshnevisasl P, Sadeghzadeh M, Assadi F. Evaluation of medical students' satisfaction from teaching by problem based learning method. *Zanjan Journal of Education Development in Medical Sciences*. 2015; 8 (19): 33-40. (Persian).
5. Fathi Azar E, Badri Gargari R, Ahrari Gh. The effect of teaching dubono's six hats on the tendency of students' critical thinking and creativity. *Innovation and creativity in the humanities*. 2014; 1: 188-159(Persian).
6. Dehghani Y, Dehghani M, Mazaheri Tehrani F. Relationship among creatively, job satisfaction and mental health in female nurses. *Iran Journal of Nursing*. 2013; 26(1): 32-43. (Persian).
7. Torabi F, Seif D. The role of thinking styles in predicting the dimensions of creativity in talented and distinguished Students. *Behavioral sciences*. 2012; 4: 376-369. (Persian).
8. Rezaei S, Manouchehri M. Evaluation of validity, validity and standardization of torrance creativity test among high school teachers in Tehran. *Tadbir*. 2008; 3: 68-47. (Persian).
9. Sadeghi Gandamani HR, Del Aram M, Naseri Boroujeni N. Comparison of the effect of conceptual and traditional drawing training on the creativity of nursing students. *Yazd Medical Sciences Education Studies and Development Center*. 2014; 3: 57-48. (Persian).
10. Shahsavari Isfahani S, Hosseini M, Fallahi Khoshknab M, Peyrovi H, Khanke H. Exploring nurses' creativity consequences in clinical settings: A qualitative study. *Journal of Health Promotion Managemen*. 2015; 4 (1):59-71. (Persian). <https://doi.org/10.5539/gjhs.v7n5p132>
11. Ahanchian MR, Hosseinian Z M. Relationship between thinking style and problem solving style in nursing students. *Nursing education*. 2013; 3: 48-38. (Persian).
12. Chan HS, Chu HY, Yen H, Chou LN. Effects of a care workshop on caring behaviors as measured by patients and patient satisfaction. *Open Journal of Nursing*. 2015; 5: 89-95. <https://doi.org/10.4236/ojn.2015.52010>
13. Baljani E, Azimi N, Hosseinloo A. A survey on nurses' perception of the importance of caring behaviors and factors affecting its provision. *Evidence-based care*. 2011; 2: 13-21. (Persian). <https://doi.org/10.7748/phc.21.2.13.s18>
14. Rasti F, S J, Ghiyasvandian S, Haghan H. Patients' perceptions of caring behaviors in oncology settings. *Iranian nursing research journal*. 2014; 9 (1): 59-67. (Persian). URL: <http://ijnr.ir/article-1-1335-fa.html>
15. Iakdzaji S, Pashae S, Zamanzade V, Rahmani A. Perceptions of patients and nurses in the intensive care unit: prioritization of caring behaviors: a comparative study. *Nursing and Midwifery Journal*. 2014; 12 (9):866-873. (Persian).
16. Yen H, Chou LN, Shih MF. Caring behaviors,

روش جهت حل مسئله و تاثیر قابل توجه آن در خلاقیت و رفتارهای مراقبتی پرستاران پیشنهاد می شود تدابیر لازم جهت استفاده از این روش در بازه زمانی بلند مدت و در بخش ها و بیمارستان های دیگر اتخاذ گردد. ارزیابی پیگیرانه ی بلندمدت می توانند در درک آثار طولانی مدت این روش بر روی پرستاران کمک کنند. با توجه به نتایج این مطالعه، برنامه آموزش در زمینه خلاقیت و رفتار مراقبتی به روش شش کلاه تفکر به عنوان یک روش ساده، ارزان و فاقد عوارض جانبی، خلاقیت و رفتار مراقبتی پرستاران را افزایش داده است.

- self-efficacy, and their associations with job involvement among nurses. 25TH international nursing research congress. 2014; 24-28 Julay.
17. Negarandeh R, Mohammadi S, Zabolypour S, Arazi Ghoghagh T. Relationship between quality of senior nursing students' caring behaviors and patients' satisfaction. School of Nursing and Midwifery, Tehran University of Medical Sciences. 2012; 18:10-21. (Persian).
18. Moshirabadi Z, Seyedfatemi N, Borimnejad L, Haghani H, Yazdanizunuz M. Comparison of creativity skill between the first year and fourth year undergraduate nursing students. Nursing research. 2013; 8(28): 49-57. (Persian).
19. Nasiri A, Tabari R, Salami k. nurses employed in intensive care units. Journal of clinical nursing and midwifery. 2013; 2 (3): 8- 18. (Persian).
20. Faulkner J, Laschinger H. The effects of structural and psychological empowerment on perceived respect in acute care nurses. Journal of Nursing Management. 2008; 16 (2): 214- 21. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2834.2007.00781.x>
21. Mostafa MF, Mansour HE, Abdrahman HA & Ibraheim AW. The effectiveness of using the six-hats teaching method on improving thinking skills among critical care nursing students. International Academic Journal of Health, Medicine and Nursing. 2020; 2(1): 1-11. [https://doi.org/10.1016/S2155-8256\(20\)30051-X](https://doi.org/10.1016/S2155-8256(20)30051-X)
22. Rafii F, Oskouie F, Peyrovi H, Haghani H. A comparative study of the effectiveness of the clinical practice of fundamental nursing through role-play versus traditional method on caring behaviors of sophomore-level nursing students. Iran Journal of Nursing. 2009; 22(60): 42-52. (Persian).
23. Amiri R, Gaeeni M, Ahmari Tehran H, Momenyan S. The Relationship between moral reasoning and the caring behavior of nurses in emergency departments of Qom 2015. Iranian Journal of Emergency Care. 2017; 1(3): 1-10. (Persian).
24. De Bono E, Zimbalist E. Lateral thinking. Viking. 2010.
25. Karadag M, Iseri O, Etikan I. Determining nursing student knowledge, behavior and beliefs for breast cancer and breast self-examination receiving courses with two different approaches. Asian Pacific Journal of Cancer Prevention. 2014; 15(9): 3885-90. (Persian). <https://doi.org/10.7314/APJCP.2014.15.9.3885>
26. Dhanapal S, Ling KTW. Six thinking hats: A study to understand the reasons and extent of their application in the english language classroom. Journal of English Language and Literature. 2014; 1(3): 82-92. <https://doi.org/10.17722/jell.v1i3.53> <https://doi.org/10.17722/jell.v1i3.22>
27. Mohamed ASE, Ahmed EM. The effect of using the six thinking hats strategy in teaching health and fitness course on the development of creative thinking and the academic achievement level. Science, Movement & Health. 2016; 16(2): 209-215.
28. Kaya MF. The effect of six thinking hats on student success in teaching subjects related to sustainable development in geography classes. Educational Sciences: Theory and Practice. 2013; 13(2): 1134-1139.
29. Hani U, Petrus I, Sitinjak MD. The effect of six thinking hats and critical thinking on speaking achievement. Advances in Social Science, Education and Humanities Research. 2017; 82: 85-88. <https://doi.org/10.2991/conaplin-16.2017.18>
30. Kivunja C. Using de Bono's six thinking hats model to teach critical thinking and problem-solving skills essential for success in the 21st century economy. Creative Education. 2015; 6(3): 380-391 <https://doi.org/10.4236/ce.2015.63037>
31. Azeez RO. Six thinking hats and social workers' innovative competence: An experimental study. Journal of Education and Practice. 2016; 7(24): 149-153.
32. Jornburom Y. The effect of six thinking hats training program on higher-order thinking skills of nursing students. Journal of Nursing and Education. 2017; 10(1): 34-43.
33. Soltani Azghan, Mohammad and Badri Gargari, Rahim and Obalasi, Anahita, 2015, The effect of the six thinking hats method on the creativity of third grade female students in talented schools in Tabriz, The first scientific conference on psychology, educational sciences and community pathology, Kerman, <https://civilica.com/doc/439071>. (Persian).
34. Kalelioglu F, Gülbahar Y. The effect of Instructional techniques on critical thinking and critical thinking dispositions in online discussion. Educational Technology & Society. 2014; 17(1): 248-258. (Persian). <https://www.jstor.org/stable/jeductechsoci>.